

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ "КОМПОЗИЦІЯ КОСТЮМА"

У статті розглядаються та характеризуються особливості методики викладання курсу "Композиція костюма" у майбутніх учителів технологій та розвиток художньо-творчих здібностей у процесі навчання.

Ключові слова: майбутній учитель технологій, художньо-творчі здібності, композиція костюма, малюнок, силует, нарис.

Постановка проблеми. Відбувається зміна вимог до особистості викладача, до функцій, які він повинен виконувати в процесі професійної діяльності. Сучасній технологічній освіті необхідний педагог, здатний до здійснення творчої діяльності, якому властиві якості творчої особистості, у якого сформовані знання, уміння і навички для здійснення цієї діяльності, розвинені художньо-творчі здібності та інноваційний стиль мислення, кому властиве прагнення до самореалізації.

Мета статті – проаналізувати методику викладання курсу "Композиція костюма" у майбутніх учителів технологій для розвитку художньо-творчих здібностей, необхідних для творчої професійної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій з даної проблеми. Психолого-педагогічними дослідженнями, що служать основою для розгляду проблеми розвитку художньо-творчих здібностей, займалися такі вчені як Ю. Бабанський, Д. Богоявленська, В. Загвязинський, В. Кан-Калік, В. Кузін, А. Маслоу, Л. Оршанський, К. Роджерс.

Питанням розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх учителів присвячено ряд дисертаційних досліджень останніх років: А. Гіраєвої, Ю. Криворучко, І. Лапчинської, Ю. Овчарової, Л. Покровщук, М. Стась, А. Хайрулліна.

Виклад основного матеріалу. Курс "Композиція костюма" розрахований на 144 години. На лекційні заняття виділяється 26 годин, на практичні заняття – 26 годин, на самостійну роботу – 92 години. Вивчається на протязі одного семестру. Міжпредметні зв'язки встановлені з наступними предметами: спеціальне малювання, основи художнього конструювання, технічне моделювання та художнє оформлення одягу, матеріалознавство, технологія швейного виробництва, нарисна геометрія, швейний практикум.

Підсумковою формою контролю для перевірки отриманих знань та вмінь у майбутніх учителів технологій в процесі вивчення дисципліни "Композиція костюма" є екзамен. Під час вивчення курсу "Композиція костюма" велика увага приділяється самостійній роботі.

На практичних заняттях основним видом діяльності є проект, що включає в себе як основу графічного зображення, яке формує задум, конструкцію, технологію в початковому зв'язку з естетичним зовнішнім виглядом об'єкта творчості. На практиці велика увага приділяється ескізній графіці, графічним матеріалам та технікам, їх ролі в створенні художнього образу.

Особливістю проектної діяльності в композиції костюма є її залежність від моди і необхідності відповідати сучасності. Бути модним і бути сучасним з точки зору науково-технічного прогресу означає бути успішним та затребуваним.

У першому розділі "Основи художнього проектування костюма та створення ескізів" велика увага приділяється закономірностям організації форми, що базуються на законах природи. Тут вивчаються такі елементи і засоби композиції, як форма і її ознаки, геометрична основа форми костюма, силует, конструктивні елементи, фактура і малюнок матеріалів, зв'язок форми і властивостей матеріалу. Освоюються метричні і ритмічні побудови композиції, симетрія і асиметрія, закон контрасту, нюансу та тотожності. Студенти опановують різні прийоми створення динамічних та статичних композицій, виявлення композиційного центру, вивчають властивості та символіку кольору в костюмі [7].

На практичних заняттях студенти вивчають образотворчі засоби графіки, створюють композиції з різних форм. Також створюють стилістичні ряди для глибшого розуміння основ композиції.

Перший розділ є базовою основою знань та вмінь, які необхідні для подальшого розуміння побудови нових форм та художньо-творчому підході до створення композиції костюму.

Початковим етапом вивчення першого розділу є оволодіння стилізованим рішенням фігури людини. Студенти оволодівають необхідними знаннями, якими вони будуть користуватись на протязі всього вивчення курсу. На практичному занятті вивчають правила побудови та оформлення ескізів, стилізацію та трансформацію зображення, відпрацьовують індивідуальний стиль. Виконання стилізації зображення на практичних заняттях починається з найпростішого рішення – чорно-білого ескізу силуетного ряду (рис. 1).

Це допомагає студентам отримати уявлення про те, як одним чорним кольором (тоном), можна на білому папері виразити зміст задуму. Можливості такої роботи досить великі. Пізнаючи різні прийоми графічного зображення, майбутні вчителі технологій осягають можливості вираження образності задуму часом самими скупими засобами.

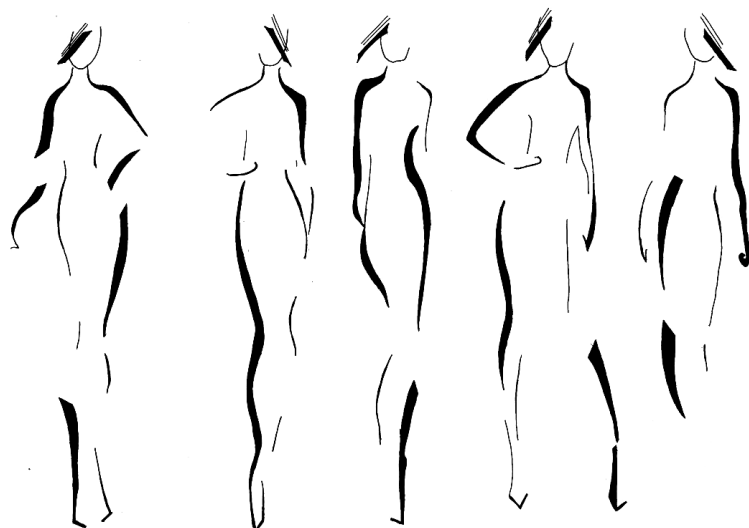

Рис. 1. Силуетний ряд

Самостійно студенти продовжують відпрацьовувати індивідуальний стиль. Для глибшого розуміння їм пропонується за допомогою графічних програм розробити власний логотип, який буде розміщатись на кожному малюнку в правому нижньому куті аркуша.

Далі відбувається знайомство з основними засобами гармонізації костюма: пропорціями, контрастом, нюансом та ритмікою в одязі. При розвитку образно-асоціативного мислення на заняттях з композиції костюма вони є основними прийомами виявлення відповідності розмірів, узгодженості та підпорядкованості частин та цілого в побудові композиції. Тому засоби гармонізації костюма можна вважати основними прийомами розвитку художньо-образного мислення в процесі занять, тому що художньо-образна мова композиції костюма відрізняється своєю декоративністю, а значить, виразністю та емоційністю [5].

Теоретичні знання, які студенти набувають на цих заняттях, є вихідною базою для професійного глибокого розуміння законів, принципів, методів і засобів художньо-композиційного формоутворення як суттєвою складовою професійної грамоти та творчого мислення студентів. Ці теоретичні знання дають студентам можливість впевнено судити про естетичну та художню повноцінність творів композиційної творчості, проникати у сутність їх гармонійної будови, ясно усвідомлювати механізми впливу таких творів на сприйняття людини [8].

На практичному занятті студенти створюють логічні та стилістичні ряди з кожної теми (рис. 2). В процесі практичного вирішення поставлених завдань активізуються художньо-творчі здібності студентів, розвивається творче мислення, яке передбачає цілісне бачення загального процесу формоутворення та побудови логічних та стилістичних рядів.

Наступна тема "Фактура в одязі. Засоби створення фактурних поверхонь. Використання різних фактур в одязі" – одна із цікавих і в той же час складних тем в першому розділі, тому що на папері потрібно зобразити складні структури тканин (ворсові, з паетками, шифонові та ін.). Частково ця тема пов'язана з темою практичного заняття "Малювання різних структур тканин на площині в кольорі" з курсу "Спеціальне малювання". Під час лекції студенти вивчають види фактур та різні техніки передачі їх на папері.

На практиці вони закріплюють отриманий матеріал: спочатку створюють необхідну поверхню на аркуші паперу за допомогою різних засобів для малювання, а потім застосовують її на ескізі в одязі. Перед початком малювання, необхідно правильно вибрати папір, поверхня якого повинна відповідати задуму. Також студенти можуть застосовуватись різні прийоми та засоби для передачі фактурної поверхні. Такий підхід до практичного заняття дає можливість студентам повністю розкрити свої можливості, потенціал та фантазію.

Рис. 2. Стилістичний ряд з урахуванням ритму

Самостійно за допомогою графічних програм студенти також створюють необхідні поверхні та застосовують їх при створенні стилістичних рядів в кольорі.

Остання тема першого розділу розглядає виразні засоби композиції костюма, зокрема симетрію та асиметрію в одязі. Знання законів симетрії та асиметрії в побудові композицій костюма сприяють набуттю вмінь об'єднання композиції в одне ціле, тим самим забезпечуючи цілісність рішення та сприйняття форм костюма.

На практичному занятті та самостійно студенти створюють форескізні ряди симетричних та асиметричних композицій.

Після вивчення першого розділу з курсу "Композиція костюма" у студентів формуються здібності оперувати зображально-виражальними засобами, комбінувати матеріали і технологічні прийоми, розробляти концептуально різні варіанти композиційного рішення, проявляти гнучкість у пошуку рішень творчих завдань. При вивченні даного розділу надаються великі можливості для прояву емоційно-образного та творчого мислення, які необхідні у творчій діяльності майбутніх учителів технологій та розвитку у них художньо-творчих здібностей.

Другий розділ "Творчі джерела в проектуванні костюма" присвячений пошуку нового в проектуванні костюму. В ньому розглядаються існуючі основні та похідні від них стилі та мікростилі в одязі та різні методи та джерела натхнення для створення композиційних рішень. На практичних заняттях створюють невеликі колекції одягу в кольорі в рамках однієї теми.

Другий розділ носить більш практичний характер, він стимулює розвиток художньо-творчих здібностей у майбутніх учителів технологій. Даний розділ будується на основі знань, отриманих в першому розділі. До цього моменту у студентів вже відпрацьований власний стиль подачі ескізу.

Перша та друга теми другого розділу присвячені основним традиційним стилям (рис. 3). Студенти вивчають основні характерні їх риси та які існують похідні від них. Ці знання дають можливість, при вивченні наступної теми "Еклектика стилів" та подальшій творчій практиці, поєднувати їх між собою та створювати нові стильові композиції.

Дані практичні завдання розвивають у майбутніх учителів технологій художньо-творчі здібності. У міру їх розвитку необхідно загострювати увагу на розвитку творчої уяви – здатність до побудови нових цілісних образів – і тим самим підтримувати на належному рівні атмосферу "творчої напруги" та інтенсивності навчального процесу. Тому наступні теми спрямовані саме на розвиток творчої уяви та мислення [1].

Тема "Процес творчості. Методи творчості. Творчі джерела. Національний костюм та орнамент" присвячена основним етапам процесу творчості, розкриває основні принципи різних методів творчості та перераховує деякі джерела натхнення для створення художніх образів. Більш детально розглядається національний костюм та його орнамент, як джерело появи нового в моді.

Останні теми курсу "Композиція костюма" містять в собі всі отримані при вивченні курсу знання побудови композиції. Розглядаючи їх, студенти вчаться використовувати різні джерела для творчості та, перероблюючи їх, створюють логічні та стилістичні ряди образів (рис. 4). Особливість творчого процесу

полягає в досягненні студентами при створенні образів художньо-образної виразності форми предмета при його художньо-композиційному узагальненні на основі глибокого теоретичного аналізу та осмислення форми предмета і його перетворення.

Рис. 3. Стилiстичний ряд романтичного стилю

Отримані знання закріплюються на практиці та під час самостійної роботи, виконуючи нові завдання з інтерпретації, стилізації або трансформації першоджерела в декілька прийомів та перетворенню його на одяг, витримуючи певні форми. На основі різноманіття змістовного матеріалу на заняттях з декоративної інтерпретації, трансформації та стилізації першоджерела, при навчанні досягненню художньо-образної, декоративної виразності, гармонійної, цілісної образотворчості форми, набутті навичок творчого застосування прийомів стилізації необхідно дотримуватися основних дидактичних принципів навчання, які полягають в доступності, наочності, послідовності, системності та творчої активності роботи над заданою темою.

Рис. 4. Міні колекція одягу в стилі гранж

Слід звернути увагу на те, що на початковому етапі навчання творчої переробки першоджерела студенти можуть наслідувати натурі. Але в подальшому, розвиваючи свої художньо-творчі здібності, необхідно акцентувати їх увагу на те, щоб вони прагнули до максимальної оригінальності та творчої

винахідливості при створенні цілісного, гармонійного, виразного художнього образу в створенні композиції костюма, дотримуючи міру узагальненості властивостей та ознак об'єкта або форми, що перетворюється.

Висновки. Таким чином, курс "Композиція костюма" є інтегруючою дисципліною, яка поєднує в собі знання та вміння з різних галузей, які здійснюють художню та технологічну підготовку майбутніх учителів технологій. Даний курс розвиває творчу ініціативу студентів, власне бачення на досліджуваний матеріал, створює сприятливі умови для виникнення у студентів нових художніх узагальнень, що в результаті веде до розвитку художньо-творчих здібностей.

Використані джерела

1. Беляева С.Е. Розанов Е.А. Спецрисунок и художественная графика: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений / С.Е. Беляева. – М.: Издательский центр "Академия", 2006. – 240 с.
2. Горина Г.С. Моделирование формы одежды / Г.С. Горина. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1981. – 184 с.
3. Крутецкий В.А. Способности / В.А. Крутецкий // Психология: Учебник для учащ. пед. училищ. – М.: Просвещение, 1980. – 352 с.
4. Кузин В.С. Психология: Учебник для худож. училищ / Под ред. Б.Ф. Ломова. – 2-е, перераб. и доп. – М.: Высш. школа, 1982. – 256 с.
5. Макаеева Н.С. Основы художественного проектирования костюма. Практикум: учеб. Пособие для нач. проф. образования / Н.С. Макаеева. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр "Академия", 2011. – 240 с.
6. Мелик-Пашаев А.А. Педагогика искусства и творческие способности / А.А. Мелик-Пашаев. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
7. Пармон Ф.М. Рисунок и графика костюма: Учебник для вузов / Ф.М. Пармон, Т.П. Кондратенко. – М.: Легпромбытиздат, 1987. – 208 с.
8. Шорохов Е.В. Методика преподавания композиции на уроках изобразительного искусства в школе: Пособ. для учителей /Е.В. Шорохов. – М.: Просвещение, 1974. – 144 с.

Gorchynska K.

METHODOLOGY OF ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES OF FUTURE TECHNOLOGIES TEACHERS IN COURSE STUDYING OF "SPECIAL PAINTING"

The article deals with the features and methods of teaching course "Composition of costume" for future technologies teachers and development of artistic and creative abilities in the studying process.

Key words: *future technologies teacher, art and creative abilities, composition of costume, drawing, silhouette, sketch.*

Стаття надійшла до редакції 9.03.13

